

ser. Hannerne spises kogt, røget eller i gelé (sugeskiven i gelé regnes for særlig delikat), størsteparten af hunnerne eksporteres. Rognen saltet, tilsættes krydderier og farves blåsort til eksportvaren »Limfjords-kaviar« (produceret af Limfjordsøsters-Kompagniet siden 1953), i slang kaldt stenbider-aborter (11); »der er såmænd heller ingen, der kan smage, om kaviaren, de spiser ved et stort frokostbord, er kommet fra Det kaspiske Hav eller fra vort mere hjemlige Vesterhav!« (9).

Huderne går til limfabrikation; i Grønland er stenbiderens rå kød og den rå rogn en delikatesse (12).

Januar-februar fik Tårnbæk-fiskernes børn en stenbider at lege med, de anbragte den i stuen under dørkarmen, hvor den sugede sig fast og kunne sidde i mange dage (13).

Den plumpe fisk med det oppustede, tudseagtige udseende ... Formen kunne være mere elegant. Men farvetegningen er da ikke ilde. Undersiden med de to rækker benknuder, som minder om dievorter, har jo en gylden lød som gryets skyer. Og ryggen bærer en blå tone, der leder tanken hen på blæstens krusninger over en fjord, som lige er blevet isfri *Erik Bertelsen* (14).

LITTERATUR: (1) 436c 83; 874 115; 234 1918, 115; 202d 2,224; (2) 56j 71f; 306 74 (Rørvig); (3) 105 27/1 1966; (4) 693b 1,648f; (5) 472b 2,516f; 864 3,1869,9 (Hov v. Limfj.); (6) 159 1886,397; (7) 388; (8) 202d 2,171; (9) 341 1978,115; (10) 932 35,1970,100f; (11) 23 157; (12) 218 1,562 og 2,57; (13) 160 1906/43: 123; (14) 56j 71f sml. 344 17.

Hundestejle, *Gasterosteus aculeatus*

TREPIGGET HUNDESTEJLE er en 5-11 cm grådig fisk med tre kraftige pigstråler på ryggen, om vinteren er ryggen blågrøn og siderne sølvblanke. Meget alm. i både fersk- og saltvand; æggene lægges i en rede bygget af plantedele.

– Danmarks Dyreverden 5, 40-45.

Hundestejle, ældre nydansk hundestag(ge), hundesteg(g)el, -stikke(l), -stigle o.lign. (1); forleddet sigter måske til fiskens store grådighed, -stejle af ældre nydansk stegle 'noget spidst' og beslægtet med verbet stikke: fisken har tre frie pigstråler foran rygfinnen (2). Måske i stednavnet Hundstags 1776ff Åstrup s. Sønderjylland (3). Hundestejle er øgenavn eller skældsord til lille spinkel person (1800-t ff; 4), på Mors ringeagtende om småbørn (5). Som persontilnavn plattysk Stikkil (Stichil, Stychil) 1200-t (6).

Stak, stag 1703ff (6a), *stejling, stelling, stigling, stilling* Møn, Falster, Lolland (6b).

Strandstikling o. 1700 (7), *grundstikel* 1776 (8).

Hundestegel Rougsø h. o. 1900 (9), *hundeskal, hundesild* og *hussel* Vendsyssel (10), *hundæder* Læsø (11), *hundestak* NFyn 1823ff (12), Tibirke (13), *hundestagge* Sejerø o. 1890 (14), *hundeskab* Skibbinge (15), *hundestik* Reersø, Bandholm (15), *hundestilling* ØMøn, Lolland (15), *stilling* Lolland (16), *hund(e)fisk* Bornholm 1856ff (17).

Poddik SVJylland (18), *pindstejle* Vejen o. 1925

Hundestejle brugtes som agn ved krogfiskeri. Træsnit af A. Riis Carstensen i M. Galschiøt: Danmark, I, 1887.

(15), *horke* Jylland o. 1880 (15a), *hornstak* S og ØFyn, Tåsinge, Ærø (15), *hornstjele* SFyn, *pik* Munkebo, *stiksild* Bøjden SFyn (15), *smutsild* Amager (15), *pigsild* N og MSjælland (19), *pind-sild* Omø, Agersø (20), *pigstikke*, -*stiling* SSjælland (15), *pindstak* (pijnstagga) og *pindstage* Bornholm (21), sidste navn også til magert menneske.

Hundestjlekongen 1838ff (22), hannen er i legetiden rød på bugen og under hovedet; i Skovshoved skelnede børn o. 1900 mellem den røde hundestjlekonge og lysegrå *hundestjledronning* = hunnen (23).

Færøerne: *kombikk(i)*, *kurv*, *horngeir*, *horngeili*, *hvassil*; talemåde: han er som en horngeili = meget tynd (24); Grønland: *kakilisak*.

LITTERATUR: (1) 434 2,297; (2) 659 8,678; 626 162,380; (3) 156 4,186; (4) 659 8,678; 56c 44 (Harboøre o. 1900); 874b 135; (5) 804 1,102; (6) 363 2.2,1070; (6a) 434 4,94; (6b) 388; 159 11,1902, 286; 430 567; (7) 434 4,159; (8) 582 47; (9) 388 (1945); (10) 212c 1,681; 202c 2,61,64; (11) 202d 2,131; (12) 865 2,376; 388 (Kerteminde 1938); (13) 874b 135; (14) 856 145; (15) 388; (15a) 604 3. rk. 12,1879-80,72; (16) 524 11,1923,131; (17) 3 52; 203 139; (18) 212c 2,855 (Malt); (19) 388; 234 1920,94; (20) 265 218; (21) 203 139,252; (23) 599 28439; (24) 393 169.

FISKERI, ANVENDELSE M.M.

Bruges som ande- og svinefoder (1802; 1). »*Hundstager* er, når ingen anden agn kan fås, meget søgt og fanges til sent hen på vinteren i stor mængde i rejeruser eller i rejehov og sælges i dette øjemed« (Tårbæk o. 1875; 2). Den anvendes meget som levende agn på torske- og ålekroge (3), i Munkebo dækkede man hundestjelerne lagvis med sand, så de lagde piggene (4).

Hvor de oprådte i millionvis gav de fiskeriet store tab ved at ødelægge rejefangsten og fiskeyngelen (især af gedde og aborre). 1838 skrives, at hundestjelen er blevet anvendt til tranuvinding, resterne er en fortræffelig gødning (5), og 1909 bekostede Dansk Fiskeriforening to medlemmers rejse til Pillau i Østpreussen for at studere hundestjelernes udnyttelse til fabrikation af gødning, tran og navnlig fiskemel (husdyrfoder) (5a). Under anden verdenskrig blev i destruktionsanstalter produceret olie af hundestjeler, især anvendt til oliefarver. Fiskeriet begyndte efteråret 1941 i Odense fjord, siden blev fisket hundestjeler bl.a. i Præstø fjord, ved Kalvebod Strand og syd for Sjælland, i Odense fjord kunne fanges indtil 200 t pr. måned (6).

Når dykkeren ser årets første hundestjele er det forår; den kommer ikke op fra havbunden før vejret definitivt har ændret sig (7). Tager man en hundestjele bliver det regnvejr (Grønland; 8).

Små hundestjeler trak sig ind under græsset [omkring skovdam] som mennesker, der beskedent skjuler sig bag gardiner *A. C. Andersen* (9).

Johs. Kirkegaard, Hundestjeler (10).

LITTERATUR: (1) 418 359; (2) 635 1,308; (3) 472b 1,187 (Mors); 816 17,1949,112f (Holmsl. kl.); 858 50; 894 14,1944,6; 662 1,114; 218 2,183; (4) 388; (5) 472b 1,187; (5a) 759 38-42; (6) 218 1, 581; (7) 910 48; (8) 547 32; (9) 9 175; (10) 443 7.

Tangsnarre, *Sponachia spinachia*

10-20 cm lang hundestjele med spids snude, meget tynd hale, høj vifteformet halefinne og 14-17 frie pigstråler på ryggen. Meget alm. i tangen på lavt vand, navnlig i Øresund og bælterne. – Danmarks Dyreverden 5, 46f.

Tangsnarre 1763ff (1), *snare* Hals ved Limfjorden (2), *snærrer* Tårnborg ved Korsør (3), efterleddet måske af snare 'sammenslyngede hår' og hentyder da til redebygningen.

Tangsneppe Læsø (4), V og ØFyn, SLangeland, Nysted (3), *tanggøve* Helnæs VFyn, Horne SFyn (3), *tanggedde* SFyn, Svinø (3), *tangsnapper* Ulbølle SFyn (3), *tangsmutte(r)* Isefjorden, Odsherred (5), *tangsnadder* Holbæk og *tangsnært* Skelshør (3), *tangsnegl* 1853ff, Stevns, SSjælland (6). *Snav(e)gedde* o. 1700ff; Ærø, Tunø, Øresund, NSjælland (7), den snaver (roder) i havbunden jf. *snadregedde* (snadregjæt) Tårbæk o. 1875 (8), *snageged(de)* Sjællands nordkyst (9), *snadderged* Holbæk og *snarreged* Føns SFyn (9), *snarreged* N og SSjælland (9), *snerteged* Roskildeegnen (9), *snappedde* (snappgøjte) Fyn (10).

Vejrfisk 1838ff, Kolding fjord, Limfjorden, Langeland, Vejlsø SSjælland, VLolland (11), *vindfisk* Hov og *vindviser* Revsøre ØFyn (9), *vejrsneppe* Torø og Kærum VFyn og *vejrhaner* Holbæk (9), *stormfisk* SSjælland o. 1880 (12). Fisken blev tørret og hængt vandret i en tynd tråd fra loftet, snu-